

Asia: VN/14511/2025

Lausuntopyyntö hallituksen esitykseksi eduskunnalle työttömyysturvan yhdistelmävakuutusta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yhdistelmävakuutuksen toteuttamistapa

Vastaako mielestänne hallituksen esityksessä ehdotettu työttömyysturvan yhdistelmävakuutuksen toteuttamistapa työelämän ja monimuotoisesti työllistyvien henkilöiden tarpeisiin?

Osittain

Mahdollisuus perusteluihin:

Suomen Kirjailijaliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Hallituksen esityksessä ehdotettu yhdistelmävakuutus on oikeansuuntainen uudistus, joka vastaa osaltaan työelämän monimuotoistumiseen ja voi helpottaa erityisesti niiden työntekijöiden tilannetta, joiden tulot muodostuvat useista eri lähteistä.

Samalla yhdistelmävakuutus ratkaisee vain osan monimuotoisesti työllistyvien henkilöiden kuten luovien alojen tekijöiden toimeentuloturvan ongelmista.

Yhdistelmävakuutus kohentaisi erityisesti niiden ihmisten asemaa, jotka

- saavat sekä palkkatuloja että muita tuloja, kuten yrittäjätuloja tai apurahaa
- eivät tällä hetkellä täytä palkansaajan tai yrittäjän työssäoloehtoja erikseen arvioituna
- täyttäisivät työssäoloehdon, jos kaiken työssäolon voisi laskea yhteen, teki töitä missä asemassa tahansa – palkansaajana tai yrittäjänä.

Yhdistelmävakuutus ei siis ratkaise niiden ihmisten toimeentuloaasteita, joiden työskentely ei riitä täyttämään työssäoloehtoja tai jotka jäävät jostain muusta syystä järjestelmän ulkopuolelle.

Kirjailijan tulot muodostuvat monista lähteistä kuten kirjan myynnistä kerääntyvistä tekijänoikeuspalkkioista, taiteellisen työskentelyn mahdollistavista apurahoista, kirjoituspalkkioista, esiintymiskorvauksista ja kouluttamisesta. Kirjailijaliiton teettämän jäsenkyselyn 2025 mukaan kirjailijan bruttona maksettujen tulojen mediaani pelkästä kaunokirjallisesta työstä ilman apurahoja oli vuonna 2024 3000 euroa. Kun kaunokirjalliseen työhön lisättiin mukaan myös apurahat, olivat kokonaisvuositulot kaunokirjallisesta työstä vuonna 2024 jäsenkyselyn mukaan bruttona 10 900 euroa (mediaani).

Vakuutuksesta saattaa helposti tulla myös liian kallis etenkin pienituloisille luovan alan ammattilaisille, kuten kirjailijoille. Nämä haasteet koskettavat isoa osaa luovien alojen tekijöistä, kun taas yhdistelmävakuutuksesta todennäköisesti hyötyvien henkilöiden joukko on rajallinen. Siksi on tärkeää korjata myös turvaverkon muita aukkoja ja poistaa useista eri lähteistä tuloja kerryttäviin henkilöihin osuvia kannustinloukkuja.

Yhdistelmävakuutuksen toimivuus nojaa sivutoimiseksi yrittäjäksi luokiteltujen ihmisten mahdollisuuteen saada työvoimapolitiittinen lausunto, joka puoltaa mahdollisuutta saada soviteltua työttömyysturvaa. Siksi on keskeisen tärkeää, että työvoimapolitiittinen arviointi tehdään työttömyysturvalain ja hallintolain mukaisesti. Päätökset tulee perustella riittävän kattavasti ja mahdolliset viranomaiset virheet tulee tunnistaa ja korjata tehokkaasti. Arvioinnissa on tällä hetkellä monenlaisia ongelmia yrittäjien kannalta, joista myös työ- ja elinkeinoministeriön on huomauttanut Keha-keskuksia. Siksi moni yrittäjä tai itsensätyöllistäjä ei ajattele hyötyvänsä vapaaehtoisesta vakuutuksesta työttömyyden varalta. Nämä ongelmat on ratkaistava, jotta yhdistelmävakuutus voi toimia sivutoimisten yrittäjien osalta. Siksi esitämme viittä konkreettista toimenpiteiden kokonaisuutta järjestelmän erityyppisten ongelmien ratkaisemiseksi. Näitä ratkaisuja on kehitetty laajassa yhteistyössä muiden luovien alojen järjestöjen kanssa.

Konkreettiset toimet työttömyysturvan ongelmien korjaamiseksi:

1. Työssäoloehdon kertymisen tulkinnan on syytä olla joustavaa, jotta se toimii mielekkäästi useista eri tulolähteistä epäsäännöllisesti tulonsa kerryttävälle luovien alojen tekijöille.
  - Henkilön ilmoitukseen oman työpanoksensa arvosta ja työskentelyn ajoituksesta tulee lähtökohtaisesti luottaa.
  - Tulon maksupäivän sijaan tulee tarkastella tulon perusteena olevan työn ajoittumista.
2. On varmistettava, että myös palkkatyötä, omaa työtä ja yrittäjyyttä yhdistävillä henkilöillä on mahdollisuus työttömyysturvaan.
  - Sivutoimisen yrittäjän käsitteen tulkintaa on syytä selventää työttömyysviranomaisten tulkintaohjeissa.
  - Kuuden kuukauden kokopäivätyön lisäksi tarvitaan myös osa-aikatyötä paremmin kuvaava ohje siitä, minkä tuntimäärän ylittävä palkkatyö katsotaan merkiksi yrittäjyyden sivutoimisuudesta.

- Omassa työssään työllistyviksi luokiteltujen henkilöiden kohdalla tarvitaan selkeät toimintaohjeet, joiden mukaan toimimalla omassa työssä työllistymisen katsotaan päättyneeksi ja henkilö työttömäksi tai sivutoimisesti edelleen omassa työssä työllistyväksi - heillä kun ei välttämättä ole yritystä, jonka toiminnan voisi ajaa alas.
- Päätösten on perustuttava mahdollisimman tarkkaan tietoon henkilön todellisesta työllistymisestä. Henkilön omaan ilmoitukseen tulisi luottaa.
- Työvoimapalveluiden antamiin ohjeisiin ja päätöksiin on voitava luottaa niin, ettei viranomaisen myöhemmin päädy toisenlaiseen, henkilölle haitalliseen tulkintaan.

3. Aktiivisuudesta ei pidä rangaista, ja kannustinloukut tulee poistaa.

- Tällä hetkellä luovan alan ammattilaiset luokitellaan herkästi päätoimiseksi yrittäjiksi tavalla, joka estää työttömyysetuuksien saamisen, vaikka henkilö olisi tosiasiallisesti työtön. Huomionarvoista on, että sivutoimisella yrittäjällä on oikeus työttömyysturvaan.
- Pelkkä omassa työssä työllistymiseksi määritellyksi tuleminen, yrityksen olemassaolo, ansaintamahdollisuuksien etsiminen tai satunnaisten toimeksiantojen vastaanottaminen ei saa johtaa työttömyysturvan epäämiseen kokonaan, kun henkilö on tosiasiallisesti osittain tai täysin työtön.
- Yrittäjäksi määritellyn työttömän henkilön pitää voida etsiä itselleen ansaintamahdollisuuksia niin, että tämä toiminta rinnastetaan työnhakuun eikä automaattisesti kokoaikaiseen yrittäjyyteen.
- Myös lyhytkestoisten työmahdollisuuksien välttelyyn ohjaava kannustinloukku on syytä poistaa siten, että kaikki työ on kannattavaa ottaa vastaan, jolloin henkilö työllistyy sivutoimisesti ja etuuden taso määritellään sivutoimisuuden mukaan.
- Apurahakauden jälkeinen sivutoimisuustulkinta tulisi tehdä tosiasiallisen työllistävyuden mukaan, edellyttämättä kuuden kuukauden työsuhteisen työn edellytyksen täyttymistä TTL 2:5.4 mukaisesti.

4. Tiivistetään luovien alojen järjestöjen ja julkishallinnon yhteistyötä sosiaaliturvan kehittämiseksi

- Luovan työn tekemisen tavat ja reunaehdot poikkeavat monilta osin työmarkkinoilla yleisistä toimintatavoista. Alan tilanne myös muuttuu nopeasti. Siksi luovien alojen edustajien ja julkishallinnon välillä tarvitaan jatkuvaa, säännöllistä yhteistyötä, jotta palvelu- ja etuusjärjestelmä saadaan pidettyä ajan tasalla.
- Yksi tapa tiivistää yhteistyötä olisi kehittää luovan talouden neuvottelukuntaa laajasti taiteen, kulttuurin ja luovien alojen asioita käsitteleväksi toimielimeksi, joka edustaa näitä aloja entistä kattavammin ja käsittelee ajankohtaisia asioita nykyistä laajemmin. Laaja-alaisemman työn mahdollistamiseksi perustetaan neuvottelukunnan alaisuuteen eri teemoihin keskittyviä työryhmiä, kuten sosiaaliturvan kehittämiseen keskittyvä työryhmä.

5. Mahdollistetaan muutoksenhaku työvoimapolitiittiseen arvioon muulta taholta kuin keha-keskukselta.

- Kassan tai Kelan tekemästä ratkaisusta voi valittaa ensin työttömyysturvan muutoksenhakulautakuntaan ja sitten vakuutusoikeuteen, mutta on tyypillistä, että kassa tai Kela toimii työvoimapolitiittisen arvion mukaisesti, jolloin valituksen on vaikea menestyä, ellei työvoimapolitiittista arviota korjata. Vakuutusoikeuden päätöksistä ei voi valittaa hallinto-oikeuteen.
- Muutoksenhaun rakenne ylläpitää tilannetta, jossa virheiden oikaiseminen on hakijalle erityisen vaikeaa, mikä syö järjestelmän toimivuutta ja oikeudenmukaisuutta.
- Työvoimapolitiittisesta lausunnosta valittamisen mahdollistaminen olisi omiaan parantamaan lausuntojen sekä niiden perustelujen laatua sekä tukemaan viranomaisia lausuntokäytäntöjen kehittämisessä, sillä valitukset auttaisivat puutteiden tunnistamisessa.

Lisäksi tahdomme kiinnittää huomiota esityksen puutteisiin apurahansaajien näkökulmasta. Apurahansaajien osalta esitetty ratkaisu on ristiriitainen. Esityksessä muutettaisiin lainsäädäntöä kaikkien apurahansaajien osalta niin, että jatkossa apurahakausi ei olisi hyväksyttävä syy olla poissa työmarkkinoilta. Yhdistelmävakuutetuille ja yrittäjän työttömyysvakuutuksen ottaneille apurahakausi olisi työssäoloehto kerryttävää työskentelyä.

Nykyisin apuraha on hyväksyttävä syy olla poissa työmarkkinoilta, jolloin apurahakausi pidentää työssäoloehdon tarkastelujaksoa. Näin ei jatkossa olisi kenenkään osalta. Tätä laajaa muutosta ei voi pitää perusteltuna tapana toteuttaa yhdistelmävakuutuksen edellyttämiä muutoksia työttömyysturvaan. Muutos heikentäisi erityisesti niiden ihmisten asemaa, jotka yhdistävät palkkatöitä apurahakausiin ja joiden työttömyysturva olisi parempi ilman apurahojen huomiointia turvan tasoa määritettäessä.

Olisikin perusteltua rajata esitetty muutos vain henkilöihin, jotka ovat ottaneet yhdistelmävakuutuksen tai yrittäjän työttömyysvakuutuksen. Muiden henkilöiden kohdalla apurahakauden pitäisi jatkossakin olla hyväksyttävä syy olla poissa työmarkkinoilta. Näin vältettäisiin negatiiviset vaikutukset muihin apurahansaajiin, mutta samalla mahdollistettaisiin työttömyysturvan kerryttäminen henkilöille, jotka eivät ilman apurahojen huomiointia täyttäisi esimerkiksi työssäoloehto lainkaan. Tällöin esitys parantaisi niiden ihmisten asemaa, joille ei ole tarjolla riittävästi oman alan palkkatöitä, ja joille apurahat ovat merkittävä tulonlähde.

Isolle osalle taiteilijoista apuraha voi tarkoittaa merkittävästi tavallista parempaa ja varmempaa toimeentuloa apurahakauden ajaksi. Esimerkiksi kirjailijalle ei ole lainkaan tarjolla työsuhteista palkkatyötä ja lisäksi apurahojen merkitys toimeentuloon on suuri. Näille kohderyhmille olisi parannus, mikäli he voisivat jatkossa vakuuttaa myös apurahojen kautta saadun tulon.

Esityksen taustatöissä (s. 78) esitellään valmisteluvaiheessa harkittuja vaihtoehtoja apurahojen osalta. Yksi vaihtoehto olisi, että työssäoloehdon kertyminen apurahoista koskettaisi vain niitä ihmisiä, jotka vakuuttavat sen joko yhdistelmävakuutuksen kautta tai yrittäjiä vakuuttavassa

työttömyyskassassa. Muille apurahakausi olisi edelleen hyväksyttävä syy olla poissa työmarkkinoilta, eli heidän tilanteensa ei muuttuisi (eikä siten myöskään heikkenisi) tämän uudistuksen myötä.

Hallituksen esityksessä todetaan, että tällainen malli lisäisi työttömyysturvan hakemisen ja toimeenpanon monimutkaisuutta. Monimutkaisuuden välttäminen ei kuitenkaan ole riittävä peruste rakentaa mallia, jonka vaikutukset ovat tarpeettoman laajat ja ulottuvat kauas yhdistelmävakuutuksen henkilöpiirin ulkopuolelle. Esitetty malli ei huomioi apurahansaajien tilanteiden vaihtelevuutta riittävällä tavalla. Ei ole perusteltua muuttaa kaikkien apurahansaajien asemaa yhdistelmävakuutuksen tähden, vaan muutos tulisi rajata vain työskentelyapurahan vakuuttaviin henkilöihin.

Yhdistelmävakuutuksen kohderyhmä ja arvio yhdistelmävakuutuksen henkilöpiiristä Yhdistelmävakuutuksen tavoitteena on mahdollistaa monimuotoisesti työllistyville usean työllistymisen tavan yhtäaikainen vakuuttaminen työttömyysvakuutusjärjestelmässä. Yhdistelmävakuutuksessa voisi vakuuttaa palkkatyötä, yritystoimintaa sen muodosta riippumatta, perhehoitajana toimimista ja työskentelyapurahalla työllistymistä.

Yrittäjänä itsensä voisi vakuuttaa maatalousyrittäjät, itsensä työllistäjät ja yksinyrittäjät sekä työnantajayrittäjät. Sillä, missä oikeudellisessa muodossa yritystoimintaa harjoitetaan, ei olisi merkitystä. Yhdistelmävakuutus kattaisikin esimerkiksi osakeyhtiömuodossa, avoimessa yhtiössä, kommandiittiyhtiössä ja toiminimellä toimimisen. Tämä vastaisi nykyistä yrittäjän työttömyysvakuutusta.

Edellytys olisi, että työllistyminen on monimuotoista. Monimuotoisuus, eli esimerkiksi palkkatyön ja yksinyrittäjyyden yhdistäminen, voisi olla rinnakkaista. Tämä tarkoittaa, että kumpaakin tulonlähdettä syntyy samoina kalenterikuukausina. Monimuotoisuus voisi muodostua myös kausista. Tämä tarkoittaa, että joinakin kuukausina voisi muodostua vain toisen tulonlähteen mukaista vakuutetun tulon saantia.

Yhdistelmävakuutuksen hankkiminen tulisi arvion mukaan mahdolliseksi noin 110 000 monimuotoisesti työllistyvälle henkilölle. Tästä joukosta enintään noin 14 000 henkilölle syntyisi yhdistelmävakuutuksen myötä mahdollisuus täyttää työssäoloehto ja siirtyä perusturvalta ansioturvan piiriin. Lopuille noin 96 000 henkilölle, jotka jo nyt kerryttävät tai voisivat kerryttää työttömyyskassan jäsenenä palkansaajan tai yrittäjän työssäoloehto, yhdistelmävakuutus tarjoaisi mahdollisuuden vakuuttaa nykyistä suuremman osuuden tuloista, ja osan kohdalla muutos voisi kannustaa työttömyyskassassa vakuuttautumiseen.

Yhdistelmävakuutuksen ottaminen olisi monimuotoisesti työllistyville vapaaehtoista. Tästä seuraa, että yhdistelmävakuutus vaikuttaisi tosiasiasa yllä kuvattua pienempään joukkoon ihmisiä. Arviota yhdistelmävakuutuksen henkilöpiiristä on avattu hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.2.1 sekä luonnoksen liitteessä.

Kommenttinne koskien yhdistelmävakuutuksen henkilöpiiriä:

Yhdistelmävakuutuksen lopullinen henkilöpiiri riippuu järjestelmän tarkemmista kriteereistä sekä niiden tulkinnasta käytännön tasolla.

Yhdistelmävakuutus ei ratkaise niiden ihmisten toimeentulohaasteita, joiden työskentely ei riitä täyttämään työssäoloehtoja tai jotka jäävät jostain muusta syystä järjestelmän ulkopuolelle. Vakuutuksesta saattaa tulla myös liian kallis etenkin pienituloisille luovan alan ammattilaisille, kuten kirjailijoille. Nämä haasteet koskettavat isoa osaa luovien alojen tekijöistä, kun taas yhdistelmävakuutuksesta todennäköisesti hyötyvien henkilöiden joukko on rajallinen.

Kirjailijaliiton jäsenkyselyn 2025 mukaan jäsenistä 30 % harjoittaa kirjailijan ammattia sivutoimisesti. Yhdistelmävakuutuksen toimivuus ja siten myös houkuttelevuus muun muassa kirjailijoiden osalta nojaa sivutoimiseksi yrittäjäksi luokiteltujen ihmisten mahdollisuuteen saada työvoimapolitiittinen lausunto, joka puoltaa mahdollisuutta saada työttömyysturvaa. Siksi on keskeisen tärkeää, että työvoimapolitiittinen arviointi tehdään lainmukaisesti, perustelut ovat riittävän kattavat ja mahdolliset virheet saadaan tunnistettua ja korjattua tehokkaasti.

Arvioinnissa on kuitenkin monenlaisia ongelmia yrittäjien kannalta, mikä käy ilmi myös työ- ja elinkeinoministeriön tuoreesta selvityksestä. Siksi moni yrittäjä ei ajattele hyötyvänsä vapaaehtoisesta vakuutuksesta työttömyyden varalta. Nämä ongelmat on ratkaistava, jotta yhdistelmävakuutus voi toimia sivutoimisten yrittäjien osalta. Siksi esitämme viittä konkreettista toimenpiteiden kokonaisuutta järjestelmän erityyppisten ongelmien ratkaisemiseksi. Näitä ratkaisuja on kehitetty laajassa yhteistyössä muiden luovien alojen järjestöjen kanssa ja ne on esitelty lausunnon edellisessä kohdassa.

Yhdistelmävakuutuksen vapaaehtoisuus vakuutetulle Suomessa ansioperusteisen työttömyysvakuutuksen edellytyksenä on, että henkilö kuuluu työttömyyskassaan. Kuten palkansaajalla ja yrittäjällä, myös monimuotoisesti työllistyvällä työttömyyskassajäsenyys yhdistelmävakuutettuna olisi vapaaehtoista, ja yhdistelmävakuutetuksi pitäisi itse hakea joko työttömyyskassaan liityttäessä taikka jäsenyyden aikana. Vapaaehtoisuus koskisi myös sitä, vakuuttaako henkilö kaikki monimuotoisen työllistymisensä tulot vai vain osan niistä. Työttömyyskassan jäseneksi voisi jatkossakin liittyä ja jäsenenä ollessa vakuuttaa itsensä esimerkiksi vain palkansaajana, vaikka henkilöllä olisi myös muuta, yhdistelmävakuutuksessa huomioitavaa tuloa kuten esimerkiksi yrittäjätoiminnasta muodostuvaa vakuutustuloa.

Yhdistelmävakuutuksen vapaaehtoisuutta on kuvattu muun muassa hallituksen esitysluonnoksen luvuissa 4.1.2 ja 4.1.4.

Kommenttinne koskien yhdistelmävakuutuksen vapaaehtoisuutta:

Vapaaehtoisuus on kannatettava lähtökohta ainakin tässä kohtaa yhdistelmävakuutuksen käyttöönottoa. Pakollisuus toisi mukanaan laajan kirjon haasteita, kun lain pitäisi määritellä, kenelle yhdistelmävakuutus olisi pakollinen ja millä ehdoilla. Luovilla aloilla toimeentulo muodostuu tyypillisesti useista eri tulonlähteistä, kuten palkkatuloista, yrittäjätuloista, tekijänoikeustuloista ja apurahoista. Tulojen epäsäännöllisyys ja usein myös suhteellisen matala taso voivat tehdä vakuutusmaksujen ennakoimisesta haastavaa. Tämän vuoksi on tärkeää, että yhdistelmävakuutuksen kustannukset pysyvät kohtuullisina ja että vakuutuksen ehdot ovat monimuotoisesti työllistyville selkeitä ja ennakoitavia.

Yhdistelmävakuutuksen vapaaehtoisuuden vuoksi sen toimivuus riippuu myös siitä, kuinka ymmärrettävä ja käytännössä saavutettava vakuutus on monimuotoisesti työllistyville. Selkeä viestintä, riittävä neuvonta sekä ennakoitavat vakuutusehdot ovat keskeisiä, jotta vakuuttaminen koetaan mielekkääksi vaihtoehdoksi.

Järjestelmän toimivuuden kannalta on lisäksi tärkeää, että työttömyyskassoilla on käytännössä riittävät edellytykset tarjota yhdistelmävakuutusta jäsenilleen. Uudistuksen toimeenpano voi edellyttää kassoilta uusia hallinnollisia ratkaisuja sekä tietojärjestelmämuutoksia. On tärkeää varmistaa, että yhdistelmävakuutuksen käyttöönotto on työttömyyskassoille toteuttamiskelpoinen ja että kassoilla on riittävät edellytykset ottaa uusi vakuutusmuoto käyttöön.

Vapaaehtoisen vakuutuksen toimivuuden kannalta keskeistä on, että vakuuttaminen koetaan taloudellisesti järkeväksi. Mikäli yhdistelmävakuutuksen kustannukset jäävät pitkälti työttömyyskassojen ja jäsenmaksujen varaan, tämä voi heikentää vakuutuksen houkuttelevuutta erityisesti epäsäännöllisiä ja pienituloisia tuloja saaville henkilöille.

Yhdistelmävakuutuksen työssäoloehto Esityksessä ehdotetaan, että yhdistelmävakuutetun, monimuotoisesti työllistyvän työttömyyskassan jäsenen ansiopäiväraha voisi jatkossa perustua palkkatyöstä saatavan tulon ja yrittäjän vakuutustulon yhdistelmään (yhdistelmävakuutetun työssäoloehto). Lisäksi yhdistelmävakuutetun työssäoloehdossa voitaisiin huomioida perhehoitajan samaa hoitopalkkio ja työskentelyapuraha.

Yhdistelmävakuutuksen työssäoloehto kerryttäisi jokainen sellainen kalenterikuukausi, jonka aikana yhteenlaskettu, huomioitava tulo olisi 930 euroa tai enemmän (vuoden 2025 tasossa). Tulorajaa tarkistettaisiin kuten palkansaajan työssäoloehdon tulorajaa tarkistetaan. Työssäoloehto täytyisi, kun 28 kuukauden tarkastelujaksolla on koossa yhteensä 12 työssäoloehto kerryttävää kuukautta. Tarkastelujaksoa voitaisiin pidentää esimerkiksi päätoimisen opiskelun, työkyvyttömyyden ja perhevapaan perusteella, kuitenkin enintään seitsemällä vuodella. Yhdistelmävakuutetun ansiopäiväraha perustuisi työssäoloehdossa huomioituihin vakuutettuihin tuloihin.

Yhdistelmävakuutuksen työssäoloehto käsitellään muun muassa hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.1.2.

Kommenttinne yhdistelmävakuutuksen työssäoloehdosta:

Kirjailijaliitto kannattaa sitä, että työskentelyapurahat voitaisiin ottaa huomioon yhdistelmävakuutetun työssäoloehdossa. Tämä olisi selkeä parannus pienituloisille taitelijoille, kuten kirjailijoille, joiden tulot koostuvat monista lähteistä kuten apurahoista ja tekijänoikeuskorvauksista.

Apurahojen vakuuttamiseen liittyy kuitenkin ongelmia, joista lausuttu jo edellä. Kirjailijaliitto katsoo, että olisi perusteltua rajata työskentelyapurahan työssäoloehdon kertyminen vain niihin henkilöihin, jotka ovat ottaneet yhdistelmävakuutuksen tai yrittäjän työttömyysvakuutuksen. Muiden henkilöiden kohdalla apurahakauden pitäisi jatkossakin olla hyväksyttävä syy olla poissa työmarkkinoilta. Näin vältettäisiin negatiiviset vaikutukset muihin apurahansaajiin, mutta samalla mahdollistettaisiin työttömyysturvan kerryttäminen henkilöille, jotka eivät ilman apurahojen huomiointia täyttäisi esimerkiksi työssäoloehto lainkaan. Tällöin esitys parantaisi niiden ihmisten

asemaa, joille ei ole tarjolla riittävästi oman alan palkkatöitä, ja joille apurahat ovat merkittävä tulonlähde.

Vaikutukset omaishoitajiin Esityksen valmistelun aikana arvioitiin mahdollisuutta vakuuttaa omaishoitajan palkkio työttömyyden varalle vastaavasti kuin perhehoitajan hoitopalkkio. Vakuuttamismahdollisuuden arvioitiin pääasiassa heikentävän omaishoitajien tilannetta. Tämän vuoksi esityksessä ei ehdoteta, että omaishoitajana toimimisen voisi vakuuttaa työttömyyden varalle. Tämä tarkoittaa sitä, että omaishoitajien osalta tilanne säilyisi samana kuin nykyään.

Jos omaishoitajan palkkio huomioitaisiin yhdistelmävakuutuksen työssäoloehdossa, omaishoito ei enää olisi hyväksyttävä syy työssäoloehdon tarkastelujakson pidentämiselle kuten nykyisin. Lisäksi, jos omaishoitajan hoitopalkkio huomioitaisiin työssäoloehdon kertymisessä ja ansiopäivärahan perusteeksi huomioitavassa tulossa, ne huomioitaisiin myös työttömyysetuuden sovittelussa. Esimerkiksi omaishoidon tuen hoitopalkkion vähimmäismäärä pienentäisi maksettavan päivärahan määrää noin 12,31 euroa päivässä, eli noin 265 euroa kuukaudessa. Tätä korkeampi palkkio pienentäisi päivärahan tasoa vielä enemmän.

Omaishoitajien osalta nykytilaa kuvataan hallituksen esitysluonnoksen luvussa 2.8.2.2 ja muutoin vaihtoehtoisten toteuttamistapojen osalta luvun 5.1.2 alaluvuissa.

Kommenttinne siitä, että omaishoidon hoitopalkkiota ei voisi vakuuttaa yhdistelmävakuutuksessa:

-

Ansiopäivärahan rahoitus Yhdistelmävakuutukseen perustuvan ansiopäivärahan rahoituksessa etuuden ansio-osaan kohdistuisi palkansaajien ja työnantajien vakuutusmaksun tuottoa siltä osin kuin ansio-osa perustuu palkkatuloon. Yrittäjän vakuutustuloon, työskentelyapurahaan tai perhehoitajan hoitopalkkioon perustuva yhdistelmävakuutetun ansio-osa rahoitettaisiin kokonaisuudessaan työttömyyskassan jäsenmaksulla. Yhdistelmävakuutukseen perustuvan ansiopäivärahan perusosa rahoitettaisiin palkansaajan ja yrittäjän ansiopäivärahaa vastaavalla tavalla valtion ja päivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella.

Pelkkään perhehoitajan hoitopalkkioon ja työskentelyapurahaan perustuvan ansiopäivärahan ansio-osa rahoitettaisiin työttömyyskassan jäsenmaksulla.

Palkansaajan ja yrittäjän ansiopäivärahan rahoitukseen ei esitetä muutoksia.

Rahoitukseen liittyviä ehdotuksia kuvataan hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.1.5.

Kommenttinne ehdotukseen ansiopäivärahan rahoituksesta:

Ansio-osan rahoitus pelkällä työttömyyskassan jäsenmaksulla johtaa herkästi tilanteeseen, jossa jäsenmaksu on verrattain korkea. Moni työttömyyskassa tunnistanee tämän ja saattaa päättää olla tarjoamatta yhdistelmävakuutusta ollenkaan. Tällöin yhdistelmävakuutus jää vain pienen joukon turvan muodoksi. Luovilla aloilla toimeentulo muodostuu usein epäsäännöllisistä ja suhteellisen pienistä tulovirroista, jotka koostuvat esimerkiksi palkkatuloista, yrittäjätuloista, tekijänoikeustuloista ja apurahoista. Tämän vuoksi vakuutusmaksujen taso ja niiden ennakoitavuus ovat keskeisiä tekijöitä sen kannalta, kuinka laajasti monimuotoisesti työllistyvät henkilöt käytännössä voivat ja haluavat vakuuttautua. Esimerkiksi harva kirjailija ylittää tulotasoon, jolloin yrittäjän eläkevakuutus tulisi ottaa. Sen sijaan apurahojen ja kirjailijan työstä saatujen

tekijänpalkkioiden ja työkorvauksien vakuuttaminen yhdistelmävakuutuksella voisi olla vaihtoehto, jos vakuutus on kohtuuhintainen.

Muut ansiopäivärahan rahoitusta koskevat ehdotukset Työttömyyskassalla, joka järjestäisi sekä palkansaajan että yrittäjän ansioturvaa, tai joka järjestäisi jäsenilleen yhdistelmävakuutusta, tulisi olla palkkatuloon ja yrittäjätuloon (mukaan lukien perhehoitajan hoitopalkkio ja työskentelyapuraha) perustuvien etuuksien rahoitusta varten erilliset jäsenmaksut ja erilliset tasoitusrahastot.

Työttömyyskassan tulisi erottaa palkkatuloon ja yritystuloon (mukaan lukien perhehoitajan hoitopalkkio ja työskentelyapuraha) perustuvien ansio-osan tai sen osien rahoituslähteet toisistaan jäsenmaksussa, tilinpäätöksessä ja tasoitusrahaston tasolla noudattaen, mitä laissa säädetään palkansaajan ansiopäivärahan tai yrittäjän ansiopäivärahan järjestämisestä. Tämä koskisi myös sijoitustoimintaa.

Rahoitukseen liittyviä ehdotuksia kuvataan hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.1.5.

Kommenttinne ehdotukseen rahoituksen erillisyydestä:

Kokonaisuudesta tulee melko monimutkainen. On tärkeää, että kassaan liittyessä ja työmarkkina-aseman muuttuessa ihminen tietää eri vaihtoehtojen erot ja osaa valita itselleen toimivimman vaihtoehdon. Tämä edellyttää viestinnän ja neuvonnan tehostamista, missä myös julkishallinnon tarjoamilla työllisyyspalveluilla on tärkeä rooli.

Yhdistelmävakuutuksen vakuutuskannan luovuttaminen tai sulkeminen Työttömyyskassa, joka on päättänyt järjestää jäsenilleen yhdistelmävakuutuksen tai työttömyyskassa, joka on päättänyt järjestää sekä palkansaajan että yrittäjän työttömyysvakuutusta varalle, voisi myös luopua jonkin vakuutuslajin järjestämisestä. Tämä edellyttäisi kassan kokouksen päätöstä kassan sääntöjen muuttamisesta. Järjestämisestä luopumisessa olisi kaksi pääasiallista toimintatapaa.

Työttömyyskassa voisi ensinnäkin kassan kokouksen päätöksellä sulkea vakuutuskannan. Tämä tarkoittaisi, että esimerkiksi palkansaajia ja yhdistelmävakuutettuja vakuuttava työttömyyskassa voisi sulkea yhdistelmävakuutuksen niin, että se ei enää vakuuttaisi uusia monimuotoisesti työllistyviä jäseniä yhdistelmävakuutettuina. Jo yhdistelmävakuutettujen jäsenten jäsenyys ja siihen perustuvat oikeudet ja velvollisuudet jatkuisivat. Yhdistelmävakuutukseen perustuvaa ansiopäivärahaa maksettaisiin siihen saakka, mihin jäsenmaksutuotto ja tasoitusrahaston varat riittävät.

Toiseksi työttömyyskassa voisi luovuttaa vakuutuskannan toiselle työttömyyskassalle. Kyse olisi työttömyyskassan toiminnan osan luovuttamisesta, ja menettely poikkeaisi nykytilasta, jossa työttömyyskassa voi kokonaisuudessaan sulautua toiseen työttömyyskassaan. Yhdistelmävakuutuksen vakuutuskannan luovuttaminen edellyttäisi luovuttavan työttömyyskassan ja vastaanottavan työttömyyskassan kassan kokouksen myönteistä päätöstä ja Finanssivalvonnan hyväksyntää.

Yhdistelmävakuutuksen vakuutuskannan luovuttamista ja sulkemista kuvataan muun muassa hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.1.4.

Kommenttinne ehdotukseen vakuutuskannan luovuttamisesta ja sulkemisesta:

On ymmärrettävää, että työttömyyskassoille jätetään mahdollisuus luopua yksittäisen vakuutuslajin järjestämisestä esimerkiksi vakuutuskannan sulkemisen tai siirtämisen kautta. Mikäli tätä ei mahdollistettaisi, moni kassa voisi päättää olla tarjoamatta yhdistelmävakuutusta mallin riskien tähden.

Samalla on kuitenkin tärkeää varmistaa, että vakuutettujen jäsenten oikeusturva toteutuu kaikissa tilanteissa. Vakuutuskannan sulkeminen tai luovuttaminen ei saa heikentää jo vakuutettujen jäsenten oikeuksia tai luoda epävarmuutta heidän työttömyysturvansa kannalta.

Yhdistelmävakuutuksen uskottavuuden ja houkuttelevuuden kannalta on keskeistä, että vakuutuksen ottavat henkilöt voivat luottaa järjestelmän vakauteen. Tämän vuoksi on tärkeää, että mahdolliset muutokset vakuutuksen järjestämisessä toteutetaan siten, että vakuutettujen asema säilyy selkeänä ja turvattuna.

Työttömyyskassajaon purkaminen Nykytilassa työttömyyskassa voi vakuuttaa joko vain palkansaaajia tai vain yrittäjiä. Esityksessä ehdotetaan, että tästä jaosta luovuttaisiin. Jatkossa työttömyyskassa voisi vakuuttaa joko vain palkansaaajia tai vain yrittäjiä taikka sekä palkansaaajia että yrittäjiä. Lisäksi työttömyyskassa voisi vakuuttaa monimuotoisesti työllistyviä eli yhdistelmävakuutettuja, jos se päättää mahdollistaa tämän säännöissään.

Siitä, keitä työttömyyskassa vakuuttaa, päätettäisiin kassan säännöissä, joiden muuttamisesta tai muuttamatta jättämisestä päätetään työttömyyskassan kassan kokouksessa. Muutoksella ei olisi vaikutusta siihen, ketä pidetään palkansaaajana tai yrittäjänä, eikä palkansaaajan ja yrittäjän työssäoloehtoita tai ansiopäivärahan rahoitusta esitetä muutettavaksi.

Jaon purkamista vain palkansaaajia tai vain yrittäjiä vakuuttaviin kassoihin käsitellään muun muassa hallituksen esitysluonnoksen luvun 4.1 alaluvuissa sekä vaihtoehtoisissa toteuttamistavoissa luvussa 5.1.5.3.

Kommenttinne työttömyyskassajaon purkamisesta:

Työttömyyskassajaon purkaminen on perusteltu muutos. Nykyinen jako vain palkansaaajia tai vain yrittäjiä vakuuttaviin työttömyyskassoihin perustuu työelämän rakenteeseen, jossa työnteon muodot olivat selkeämmin toisistaan erillisiä. Työelämän monimuotoistuuessa yhä useampi henkilö yhdistää palkkatyötä, yrittäjyyttä ja muita työnteon muotoja.

Luovilla aloilla on tavallista, että sama henkilö toimii eri aikoina tai samanaikaisesti palkansaaajana, yrittäjänä ja muissa työnteon muodoissa. Tästä näkökulmasta mahdollisuus vakuuttaa sekä palkansaaajia että yrittäjiä samassa työttömyyskassassa tukee paremmin nykyisen työelämän todellisuutta ja helpottaa monimuotoisesti työllistyvien asemaa.

Taloudelliset vaikutukset Valtiovarainministeriön tekemän mallinnuksen mukaan yhdistelmävakuutuksen piiriin hakeutuisi vakuutuksen käynnistämävaiheessa noin 30 000 henkilöä, mikä nostaa maksettujen työttömyysetuuksien määrää staattisesti vuositasolla noin 5,5 milj. eurolla. Muutoksesta noin 1,9 milj. kohdistuu Työllisyysrahaston rahoitettavaksi, noin 0,8 milj. valtion ja kuntien, mutta pääasiassa valtion rahoitettavaksi. Loppuosa jää rahoitettavaksi yhdistelmävakuutusta tarjoavien työttömyyskassojen jäsenmaksuilla. Valtion ja kuntien sekä Työllisyysrahaston rahoitusosuudet ovat arvion mukaan hieman tätä korkeampia, mikäli myös yhdistelmävakuutuksen mahdolliset dynaamiset vaikutukset työttömyysjaksojen kestoihin huomioidaan.

Esityksen taloudellisia vaikutuksia käsitellään hallituksen esitysluonnoksen luvun 4.2.1 alaluvuissa.

Kommenttinne esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Yhdistelmävakuutuksesta saattaa tulla melko kallis tuote. Lisäksi monella sivutoimisella yrittäjällä voi olla huolena turvan ennakoimattomuus: tällä hetkellä yrittäjän on vaikea ennakoida, että saavatko he työttömyysturvaan oikeuttavan työvoimapolitiittisen lausunnon vai tulkitaanko heidän toimintaansa tavalla, joka johtaa turvan epäämiseen. Hinta yhdistettynä tähän epävarmuuteen saattaa rajata henkilöpiirin huomattavasti valtiovarainministeriön mallinnuksen tuottamaa arviota suppeammaksi, jolloin käynnistämisympäristössä taloudelliset vaikutukset jäisivät selkeästi arviota vähäisemmiksi. Jos merkittävä osa yhdistelmävakuutukseen liittyvistä kustannuksista jää työttömyyskassojen ja niiden jäsenten rahoitettavaksi, tämä voi nostaa vakuutuksen jäsenmaksuja. Korkeat kustannukset voivat puolestaan heikentää vakuutuksen houkuttelevuutta.

Vaikutukset kuntiin Yhdistelmävakuutuksesta seuraava ansiopäivärahan korotus yhdistelmävakuutuksen ottaneilla henkilöillä rahoitetaan lähes täysin Työllisyysrahaston ja valtion rahoitusosuuksista sekä vakuutettujen jäsenmaksuin. Kuntien osuuden tästä staattisesta vaikutuksesta sekä myös mahdollisesta dynaamisesta vaikutuksesta, jossa huomioidaan yhdistelmävakuutuksen mahdollinen työttömyysjaksojen kestoa pidentävä vaikutus, arvioidaan jäävän vähäiseksi.

Vaikutuksia kuntiin käsitellään muun muassa hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.2.1.3.

Kommenttinne esityksen vaikutuksista kuntiin:

Kokonaisuudesta tulee melko monimutkainen. On tärkeää, että kassaan liittyessä ja työmarkkina-aseman muuttuessa ihminen tietää eri vaihtoehtojen erot ja osaa valita itselleen toimivimman vaihtoehdon. Tämä edellyttää viestinnän ja neuvonnan tehostamista, missä myös kuntien tarjoamilla työllisyyspalveluilla on keskeisen tärkeä rooli. Siksi on varmistettava, että kunnallisten toimijoiden osaaminen ja resurssit riittävät tarvittavan neuvonnan tarjoamiseen. Valtion tulee tehdä osansa varmistukseksi, että kunnat pystyvät tarjoamaan riittävän palvelutason monimuotoisesti työllistyville eri alojen ammattilaisille.

Kotitalousvaikutukset, muut ihmisvaikutukset ja yhteiskunnalliset vaikutukset Esitysluonnoksessa vaikutuksia kotitalouksien asemaan on arvioitu niin, että yhdistelmävakuutettu ei jäisi kokonaan työttömäksi vaan toinen työllistymisen laji (palkkatyö tai yritystoiminta) jatkuisi työttömyysaikana. Arvion mukaan työttömyysaikainen etuus muuttuisi yleistuesta ansiopäivärahaksi noin 1200 hlöllä. Tähän ryhmään kuuluvilla soviteltu työttömyysetuus nousisi keskimäärin 350 euroa kuukaudessa. Palkansaajan ansiopäivärahan on arvioitu muuttuvan yhdistelmävakuutuksen ansiopäivärahaksi noin 1400 hlöllä. Tähän ryhmään kuuluvilla hyöty olisi keskimäärin 344 euroa kuukaudessa. Yrittäjän ansiopäiväraha puolestaan muuttuisi yhdistelmävakuutuksen ansiopäivärahaksi noin 350 henkilöä, ja hyöty olisi keskimäärin 215 euroa/kk, kun soviteltu yrittäjän ansiopäiväraha muuttuisi sovitelluksi yhdistelmävakuutetun ansiopäivärahaksi,

Esitysluonnokseen sisältyy arviointi muista ihmisvaikutuksista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Arvion mukaan yhdistelmävakuutuksen arvioidusta kustannusneutraalista noin 30 000 henkilön vakuutuspiiristä noin 52 % on miehiä ja 48 % naisia, eli kohdistumiseltaan ehdotus on melko neutraali sukupuolten välillä. Tästä vakuutuspiiristä noin 10 000 henkilöllä on huollettavia alaikäisiä lapsia, jolloin aiempaa parempi työttömyysetuus voi vähentää pienituloisuutta lapsiperheissä. Ikäjakautumassa korostuvat kuitenkin vanhemmat ikäluokat.

Kotitalousvaikutuksia käsitellään hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.2.1.1 ja muita ihmisvaikutuksia ja

yhteiskunnallisia vaikutuksia luvun 4.2.2 alaluvuissa.

Kommenttinne esityksen muista ihmisvaikutuksista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista:

Suomalaisen taiteen ja kulttuurin kannalta olisi tärkeää, että yhdistelmävakuutus toteutettaisiin tavalla, joka aidosti parantaa mahdollisimman monen epätyöllisessä asemassa työmarkkinoilla olevan ihmisen tilannetta.

Nykyinen ansiosidonnainen turva perustuu selkeään jakoon työttömien, työntekijöiden ja yrittäjien välillä. Tällöin taide- ja kulttuurialan ammattilaiset jäävät herkästi turvaverkon väliinputoajiksi, sillä alalle on tyypillistä, että tulot kertyvät useasta eri lähteestä. Osa näistä tulolähteistä ei ole minkään vakuutuksen piirissä. Lisäksi apurahalla työskentely ei kartuta ansiosidonnaisten etuuksien työssäoloa, vaikka monille taide- ja kulttuurialan ammattilaisille apurahat ovat keskeinen osa toimeentuloa. Viimeistään korona-ajan massatyöttömyys paljasti ansiosidonnaisen turvan repaleisuuden jo valmiiksi epävarmassa asemassa olevien taide- ja kulttuurialojen ammattilaisten näkökulmasta.

Yhdistelmävakuutus ei ratkaise niiden ihmisten toimeentuloa haasteita, joiden työskentely ei riitä täyttämään työssäoloa tai jotka jäävät jostain muusta syystä järjestelmän ulkopuolelle. Vakuutuksesta saattaa tulla myös liian kallis etenkin pienituloisille luovan alan ammattilaisille. Nämä haasteet koskevat isoa osaa luovien alojen tekijöistä, kun taas yhdistelmävakuutuksesta todennäköisesti hyötyvien henkilöiden joukko on rajallinen. Siksi on tärkeää korjata myös turvaverkon muita aukkoja ja poistaa useista eri lähteistä tuloja kerryttäviin henkilöihin osuvia kannustinloukkuja.

Vaikutukset Ahvenanmaan maakuntaan Ahvenanmaan itsehallinnosta säädetään perustuslaissa ja Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991). Itsehallintoa koskevan lainsäädännön tehtävänä on turvata ja taata maakunnan väestölle sen ruotsin kielen ja kulttuurin sekä paikallisten tapojen säilyttäminen ja sallia väestön niin itsenäisesti kuin mahdollista järjestää olonsa maakunnan valtio-oikeudellisen aseman rajoissa.

Itsehallintolain perusteella maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat työllisyyden edistämistä maakunnan alueella, ja Ahvenanmaalla asuvan työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa saavan työttömän työnhakijan taloudelliset mahdollisuudet hakea työtä ja parantaa mahdollisuuksiaan päästä tai palata työmarkkinoille turvataan maakuntalaissa Landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvaan työllisyyden edistämistä koskevaan lainsäädäntöön. Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluu työttömyyden perusteella maksettavaa perusturvaetuutta koskeva lainsäädäntö. Maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluu, miten esityksessä ehdotetut muutokset huomioidaan työttömyyden perusteella maksettavaa maakunnan lainsäädännön mukaista perusturva koskevassa lainsäädännössä.

Vaikutuksia Ahvenanmaan maakuntaan käsitellään hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.2.3.

Kommenttinne vaikutuksista Ahvenanmaan maakuntaan:

-

Vaikutukset toimeenpanijoihin ja muihin viranomaisiin
Vaikutuksia toimeenpanijoihin ja muihin viranomaisiin käsitellään hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.2.5.

Kommenttinne vaikutuksista toimeenpanijoihin ja muihin viranomaisiin:

Kokonaisuudesta tulee melko monimutkainen. On tärkeää, että kassaan liittyessä ja työmarkkina-
aseman muuttuessa ihminen tietää eri vaihtoehtojen erot ja osaa valita itselleen toimivimman
vaihtoehdon. Tämä edellyttää viestinnän ja neuvonnan tehostamista, missä myös julkishallinnon
tarjoamalla työllisyyspalveluilla ja Kelalla on tärkeä rooli. Siksi on varmistettava, että näiden
toimijoiden osaaminen ja resurssit riittävät tarvittavan neuvonnan tarjoamiseen.

Vaikutukset muutoksenhakuasteiden toimintaan
Vaikutuksia muutoksenhakuasteiden toimintaan käsitellään hallituksen esityksen luvussa 4.2.6.

Kommenttinne vaikutuksista muutoksenhakuasteiden toimintaan:

Yhdistelmävakuutuksen toimivuus nojaa sivutoimisten yrittäjien mahdollisuuteen saada
työvoimapoliittinen lausunto, joka puoltaa mahdollisuutta saada työttömyysturvaa. Siksi on
keskeisen tärkeää, että työvoimapoliittinen arviointi tehdään lainmukaisesti, perustelut ovat
riittävän kattavat ja mahdolliset virheet saadaan tunnistettua ja korjattua tehokkaasti. Arvioinnissa
on kuitenkin monenlaisia ongelmia yrittäjien kannalta, mikä käy ilmi myös työ- ja
elinkeinoministeriön tuoreesta selvityksestä. Siksi moni yrittäjä ei ajattele hyötyvänsä
vapaaehtoisesta vakuutuksesta työttömyyden varalta. Luottamusta ei ole myöskään siihen, että
arvioinnin mahdolliset puutteet saataisiin riittävällä varmuudella oikaistua. Täten työvoimapoliittisen
arvioinnin ja sitä koskevan muutoksenhakuprosessin puutteet heikentävät olennaisesti
yhdistelmävakuutuksen toimivuutta.

Työvoimapoliittiseen arvioon pitäisi voida hakea muutosta muulta taholta kuin keha-keskukselta,
jotta virheet saadaan paremmalla varmuudella tunnistettua ja oikaistua. Kassan tai Kelan tekemästä
ratkaisusta voi valittaa ensin työttömyysturvan muutoksenhakulautakuntaan ja sitten
vakuutusosoikeuteen, mutta on tyypillistä, että kassa tai Kela toimii työvoimapoliittisen arvion
mukaisesti, jolloin valituksen on vaikea menestyä, ellei työvoimapoliittista arviota korjata.
Vakuutusosoikeuden päätöksistä ei voi valittaa hallinto-oikeuteen.

Muutoksenhaun rakenne ylläpitää tilannetta, jossa virheiden oikaiseminen on hakijalle erityisen
vaikeaa, mikä syö järjestelmän toimivuutta ja oikeudenmukaisuutta. Työvoimapoliittisesta
lausunnosta valittamisen mahdollistaminen olisi omiaan parantamaan lausuntojen sekä niiden
perustelujen laatua sekä tukemaan viranomaisia lausuntokäytäntöjen kehittämisessä, sillä valitukset
auttaisivat puutteiden tunnistamisessa ja korjaamisessa.

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset
Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2028 alusta.
Työttömyyskassat voisivat ottaa jäsenekseen yhdistelmävakuutettuja vuoden 2028 alusta, jolloin
yhdistelmävakuutetun ansiopäivärahaa voitaisiin myöntää ensimmäisen kerran vuonna 2029.

Kommenttinne voimaantulosta ja siirtymäsäännöksistä:

Kannatamme ehdotettua mallia. On tärkeää varmistaa, että kassoilla ja muilla toimeenpanijoilla on riittävät edellytykset valmistautua uudistukseen ennen sen voimaantuloa. Riittävä siirtymäaika tukee myös sitä, että yhdistelmävakuutuksesta voidaan viestiä selkeästi monimuotoisesti työllistyville henkilöille ennen vakuutuksen käyttöönottoa.

Siirtymäaikana on lisäksi varmistettava, että työttömyysturvaa koskevat soveltamisohjeet ja tulkintakäytännöt ovat valtakunnallisesti yhtenäiset ja selkeä. Erityisesti pää- ja sivutoimisuuden arviointiin sekä monimuotoiseen työntekoon liittyvät ohjeistukset, kuten työ- ja elinkeinoministeriön ohjeistukset, tulee saattaa kuntoon ennen uudistuksen voimaantuloa.

Muuta lausuttavaa esityksestä

Muut kommentit esityksestä:

-

Asikainen Eeva
Suomen Kirjailijaliitto ry